
Landbruksdepartementet
Postboks 8007 Dep.
0030 OSLO

Høringsuttalelse vedrørende ”Framtidig organisering av laboratorietjenestene på matområdet mv.”

Generelt:

Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) sier seg fornøyd med at høringsnotatet slår fast at institusjonene som i dag har et hovedansvar for den forskningsbaserte forvaltningsstøtte, og som driver en komplementær forskning (NIFES, Veterinærinstituttet og de deler av Nasjonalt folkehelseinstitutt som utfører oppgaver for Mattilsynet), skal videreutvikles som kompetanseinstitusjoner med en uavhengig rolle og statlig eierskap og grunnbevilgninger.

Høringsnotatet beskriver klart de hovedoppgaver som tillegges de statlige institusjonene der forskningsbasert forvaltningsstøtte står sentralt. Den forskningsbaserte forvaltningsstøtten omfatter følgende oppgaver og er beskrevet under pkt. 5.2.1:

- Risikovurdering og rådgivning
- Beredskapsfunksjon innen trygg mat knyttet til alvorlige krisesituasjoner
- Referanselaboratorium og referansefunksjon i henhold til EØS-avtalen og nasjonalt regelverk
- Metodeutvikling

Alle disse forskningsbaserte oppgavene og tjenestene må være langsiktige og forutsigbare. Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning mener at de kostnadene knyttet til forskningsbasert forvaltningsstøtte som Mattilsynet har behov for å få utført hos NIFES, Veterinærinstituttet og de deler av Nasjonalt folkehelseinstitutt som utfører oppgaver for Mattilsynet bør finansieres av Mattilsynet.

Høringsnotatets signaler om at deler av den forskningsbaserte forvaltningsstøtten i fase 3 (2008-2012) kan legges ut på anbud er, etter NIFES mening, helt uforsvarlig og slettes ikke i tråd med myndighetenes signaler. Under forutsetning av et klart skille mellom risikovurdering og risikohåndtering vil Mattilsynet ha behov for forskningsbasert forvaltningsstøtte også etter 2008. Hvis ikke de nevnte FoU institusjoner tillegges disse oppgavene, kreves det at det bygges opp tilsvarende kompetanse enten hos Mattilsynet eller i andre FoU miljøer. Dette vil være samfunnsøkonomisk helt feil. Dette blir også selvmotsigende i forhold til det som notatet slår fast, nemlig at de nevnte FoU institusjonene skal videreutvikles som kompetanseinstitusjoner på matområdet. Dette på grunn av at deres forskning er forvaltningsrettet. Det er et mål, sier høringsnotatet, å opprettholde høy kompetanse på matforvaltningens fagområde innenfor landets grenser og notatet slår videre fast at den forskningsbaserte forvaltningsstøtten best kan ivaretaes av NIFES, VI og de deler av Nasjonalt folkehelseinstitutt som utfører oppgaver for Mattilsynet. Den forskningsbaserte

forvaltningsstøtten er funksjoner som krever høy kompetanse og som institusjonene må videreutvikle ytterligere for å sikre Norges troverdighet som matvareprodusent både nasjonalt og ikke minst internasjonalt.

NIFES er enig i at hvis importører av norsk mat skal ha tillit til produktene som importeres så tilsier det at de statlige vitenskapelige laboratoriene må ha en uavhengig rolle og ikke ha noen binding til Mattilsynet. Dette er også i tråd med de grunnpilarene som er gjeldende politikk innen EU.

Konkurransetsetting:

NIFES kan være enig i de definisjoner og prinsipper som er lagt til grunn for eventuell konkurranseutsetting av rutine/volumanalyser (mikrobiologiske og kjemisk/fysikalske). De rutine/volum analyser som i første rekke kan konkurranseutsettes hos NIFES vil være oppdragsanalyser av typen Handelsanalyser. En rekke analyser som her defineres som rutineanalyser brukes imidlertid regelmessig i instituttets mange forskningsprosjekter. Flere av disse analysemetodene inngår også i den analyseportefølje hvor NIFES har referansefunksjon, samt at disse analysemetodene også er akkrediterte. Dette tilsier at NIFES har og må ha en analyseaktivitet på disse analysemetodene, som her karakteriseres som rutineanalyser. NIFES har således høy beredskap også på den type analyser som i hovedsak utføres etter veletablerte og standardiserte metoder. Etter NIFES mening er det flere av disse analysene som ikke har et tilstrekkelig volum til at det vil være økonomisk interessant for private laboratorier å utføre disse analysene.

Høringsnotatet antyder at det kan være kryssubsidiering av de tjenester som leveres av de statlige institusjonene, men etter NIFES mening er det nødvendigvis ikke tilfelle. NIFES har de siste årene arbeidet frem reelle og konkurransedyktige analysepriser som ikke er krysssubsidiert. Prisene baserer seg på driftsutgifter for de enkelte analysene, avskrivning av instrumenter, overhead og lønn. Lønnen er beregnet på bakgrunn av timeregistrering av teknisk og vitenskapelig personell.

Det vil imidlertid være samfunnsøkonomisk feil å ikke tilby NIFES muligheten til å delta i anbudskonkurranse om overvåkningsprogrammer innen sjømat med utgangspunkt i den kompetanse og kapasitet som instituttet besitter innen dette området. Mye verdifull kunnskap vil gå tapt og store investeringer som er foretatt vil være verdiløse. Et annet forhold som er viktig for NIFES å påpeke er at overvåkningsprogrammene som instituttet i dag utfører for Sjømatavdelingen er nært knyttet til instituttets forskning og således en av pilarene i forskningsbasert forvaltningsstøtte. Overvåkningsprogrammene knyttet til sjømat har vist seg å være en svært god plattform for å finne kunnskapshull og således utvikle nye forskningsprosjekter. Data fra overvåkningsprogrammene de siste 10 år har økt kunnskapsgrunnlaget for blant annet å sette/revidere øvre grenseverdier for fremmedstoffer i fôr og mat.

Overvåkningsprogrammene består av mye mer enn produksjon av tall. NIFES sine oppgaver er å gi råd i forbindelse med planleggingen og gjennomføringen av disse programmene. I tillegg kommer tolkningen og rapportering av dataene. Alle disse oppgavene gjøres med basis i NIFES sin forskningsbaserte kunnskap.

Agendarapporten:

Agendarapporten peker ganske riktig på at analysene er bare en del av en rekke oppgaver som starter med planlegging og avsluttes med tolkning og rapportering av resultatene. I følge

rapporten kan Mattilsynet selv velge om de vil inneha slik kompetanse eller om de vil kjøpe slik kompetanse fra FoU institusjonene. Forvaltningsstøtteinstitusjonene er samstemte i at når det gjelder tolkning og rapportering av resultatene er dette, ut fra habilitets- og rollehensyn, oppgaver som naturlig skal utføres av forvaltningsstøtteinstitusjonene og ikke av Mattilsynet. Det vil være svært uheldig hvis Mattilsynet ønsker å prioritere å bygge opp egen spisskompetanse innenfor tolkning og rapportering av analyseresultater.

I Agendarapporten og i høringsnotatet blir begrepet ”laboratorietjenester” brukt temmelig konsekvent. Begrepet er diffust og krever en presisering for å unngå misforståelser.

Overvåkningsprogrammer knyttet til analyser av næringsmidler og fôr omfatter følgende faser: planlegging, gjennomføring, tolkning og rapportering. Riktig prøvetaking, håndtering og transport av prøver til laboratoriet er kritisk for å kunne bruke resultatene i overvåkningssammenheng. Analysene skal gjennomføres i et laboratorium med tilfredsstillende og dokumentert analysekvalitet. I Norge skal analysene fortrinnsvis være utført med analysemetoder som er akkrediterte og således tilfredsstillende en rekke formelle krav. Tolkning og vurdering av analyseresultatene bør gjennomføres etter vitenskapelige prinsipper, og av personale som har vitenskapelig kompetanse innen fagfeltet. Kravet til rapportering bør underlegges samme strenge vitenskapelige krav som krav til tolkning og vurdering. Høy kvalitet i alle ledd er en viktig forutsetning for at resultater av analyser på matområdet, for eksempel i kartleggings og overvåkningsprogrammer, skal kunne gi nasjonal og internasjonal troverdighet. Habilitet er et grunnleggende element, og dette prinsippet må omfatte alle deler av undersøkelsen - fra planlegging via selve analysen til tolkning og rapportering av analyseresultatene.

Med vennlig hilsen

Øyvind Lie
Direktør

Kåre Julshamn
(Seniorforsker)

Kopi: Fiskeridepartementet